

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ตามหัวข้อ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการแปล
2. Anaphora ในภาษาอังกฤษและภาษาไทย และตัวอย่างการแปล Anaphora จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปล Anaphora

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการแปล

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการแปลนี้ครอบคลุมถึงหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ความหมายของการแปล แนวคิดและทฤษฎีการแปล ชนิดของการแปล และกลวิธีการแปล ดังมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของการแปล การแปลเป็นกิจกรรมทางภาษาที่มีมาช้านาน มีผู้ให้นิยามการแปลไว้มากมาย เช่น แคทฟอร์ด (Catford, 1974, p. 1) ให้คำนิยามการแปลไว้ว่า “Translation is an operation performed on languages : a process of substituting a text in one language for a text in another.” ถอดความได้ว่า การแปลเป็นกระบวนการที่กระทำต่อภาษา ในการเอาข้อความที่เขียนด้วยภาษาหนึ่ง ไปแทนที่ข้อความที่เขียนด้วยอีกภาษาหนึ่ง

ลาร์สัน (Larsan, 1984) เน้นว่าการแปลจะต้องมีความหมายเหมือนในต้นฉบับ โดยกล่าวว่า

“Translation consists of studying the lexicon, grammatical structure, communication situation, and the cultural context of the source language text, analyzing it in order to determine its meaning, and then reconstructing this same meaning using the lexicon and grammatical structure which are appropriate in the receptor language and its cultural context.”

สรุปได้ว่า ในการทำการแปลจะต้องมีการวิเคราะห์คำ โครงสร้างทางไวยากรณ์ สถานการณ์การสื่อสาร และบริบททางวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับ เพื่อทำความเข้าใจความหมาย แล้วจึงถ่ายทอดความหมายนั้นลงในฉบับแปล โดยใช้คำและโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่เหมาะสมในภาษาฉบับแปล และบริบททางวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล

เบลล์ (Bell, 1993, p. 5) ให้ความสำคัญในเรื่องความเท่าเทียมกันทางลีลาโดยกล่าวว่า “Translation is expression in another language (or target language) of what has been expressed in another, source language, preserving semantic and stylistic equivalences.” “การแปลเป็นคำพูดหรือข้อความในภาษาฉบับแปลที่รักษาความหมายและลีลาเท่ากัน กับคำพูดหรือข้อความในภาษาต้นฉบับ” (ถอดความ โดยผู้วิจัย)

ประเทือง ทินรัตน์ (2543, หน้า 4) มีความเห็นว่าการแปลเป็นการสื่อสาร โดยนิยามการแปลว่า “เป็นการสื่อสารข้ามภาษา เป็นการสื่อสารที่ประกอบด้วย การถ่ายทอดความหมาย การรักษาความทัดเทียมของความหมาย และการรักษาลีลาในการส่งสารในภาษาต้นฉบับไว้ในภาษาฉบับแปล”

ยิ่งไปกว่านั้น นักทฤษฎีบางท่านกล่าวว่าการแปลต้องใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติในฉบับแปล เช่น ในคา และเทเบอร์ (Nida & Taber, 1974, อ้างถึงใน เสรี สมชอบ, 2542, หน้า 4) ให้ความหมายว่า “การแปลประกอบด้วยทำให้ข้อความในภาษาที่จะแปลมีความหมายเท่าเทียมหรือใกล้เคียง และเป็นธรรมชาติมากที่สุดกับข้อความในภาษาต้นฉบับ” และบาร์นเวลล์ (Barnwell, 1978 อ้างถึงใน ปรียา อุรรัตน์, 2531, หน้า 1) กล่าวถึงการแปลภาษาที่เป็นธรรมชาติด้วยเช่นกันว่า “การแปลคือการเล่าเรื่องในภาษาใหม่ให้มีความหมายเหมือนเดิมทุกประการ โดยใช้ไวยากรณ์และศัพท์สำนวนที่เป็นธรรมชาติในภาษาใหม่”

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การแปลเป็นการสื่อสารที่ต้องมีการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งซึ่งเรียกว่าภาษาต้นฉบับไปอีกภาษาหนึ่งเรียกว่าภาษาฉบับแปล โดยข้อความในฉบับแปลต้องมีความหมายและลีลาเท่าเทียมกับต้นฉบับ แต่ใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติในฉบับแปล

แนวคิดและทฤษฎีการแปล การแปลเกิดขึ้นเนื่องจากความแตกต่างกันของภาษา และความแตกต่างนี้ทำให้เกิดปัญหาในการแปลเช่นกัน ด้วยเหตุนี้จึงเกิดทฤษฎีการแปลขึ้นเพื่อแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ในการแปล (Catford, 1974 Cited in Bell, 1991) สิทธา พินิจภูวดล (2542, หน้า 14) กล่าวถึงทฤษฎีการแปลว่า “เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแปลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อสร้างขอบเขตความรู้ความเข้าใจอย่างมีหลักเกณฑ์ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ” และยังได้เสนอแนวคิดในการแปลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งการแปลออกเป็น 4 ลักษณะ

ลักษณะแรกเป็นการแปลที่พยายามรักษาภาษาและ โครงสร้างของต้นฉบับไว้อย่างเคร่งครัด ส่วนใหญ่เป็นการแปลด้านศาสนา เช่น การแปลคัมภีร์ บทสวดมนต์ เรียกการแปลแบบนี้ว่า การแปลที่ศักดิ์สิทธิ์ (sacred translation) อย่างไรก็ตามการแปลแบบนี้มีข้อจำกัดในการแปลมากจึงไม่เป็นที่นิยม

การแปลลักษณะที่สองเป็นการแปลที่ยังคงรักษาโครงสร้างของภาษาต้นฉบับ ผู้แปลมักจะแปลแบบคำต่อคำ (word by word) เรียกว่า การแปลตามตัวอักษร (linguistic translation หรือ literal translation) ซึ่งเป็นการแปลตามสถานภาพทางภาษา การแปลแบบนี้มีประโยชน์ในการสอนภาษาอังกฤษซึ่งใช้ควบคู่ไปกับการสอนไวยากรณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจโครงสร้างของภาษา

การแปลลักษณะที่สามคือ การแปลความหมายเพื่อการสื่อสาร (semantic translation) เป็นการแปลที่มุ่งที่จะรักษาความหมายและสาระของผู้เขียนต้นฉบับ โดยการถ่ายทอดความหมายด้วยถ้อยคำและโครงสร้างของภาษาฉบับแปล ผู้แปลจำเป็นต้องทำความเข้าใจต้นฉบับ รักษาอรรถรสของภาษา อารมณ์ และวัฒนธรรมของต้นฉบับไว้ในฉบับแปล

ลักษณะสุดท้ายคือ การแปลเพื่ออาชีพ (professional translation) การแปลแบบนี้เป็นการแปลตามความต้องการของตลาด ผู้แปลมักไม่ใช้การแปลแบบหนึ่งแบบใด แต่หากผสมผสานการแปลทั้งสามลักษณะข้างต้นเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์การใช้สอยของตลาดเป็นสำคัญ

แคทฟอร์ด (Catford, 1974, p. 1) มีความเห็นว่าทฤษฎีการแปลต้องใช้ทฤษฎีทางภาษา โดยกล่าวว่า “Any theory of translation must draw upon the theory of language.” ซึ่งถือความได้ว่าทฤษฎีการแปลใดๆ ต้องอาศัยพื้นฐานของทฤษฎีทางภาษา เช่นเดียวกันกับไนดา (Nida, 1976) ซึ่งมีความเห็นว่าการแปลเป็นกิจกรรมทางภาษา การแปลต้องเกี่ยวข้องกับทฤษฎีภาษาศาสตร์ ดังนั้นจึงได้นำเอาทฤษฎีทางภาษาศาสตร์มาใช้ในการแปล โดยยึดแนวคิดทางทฤษฎีภาษาศาสตร์สามด้าน คือ

1. philological theories เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญในการถ่ายทอดความหมาย ลีลา และลักษณะในการเขียนจากต้นฉบับลงในฉบับแปล ทฤษฎีนี้ใช้การวิเคราะห์โครงสร้างลึก (deep structure) เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างและความหมายที่แฝงอยู่ การแปลแบบนี้ผู้แปลไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงเนื้อหาใดๆ ในต้นฉบับได้ ซึ่งหากวัฒนธรรมในภาษาต้นฉบับขัดกับวัฒนธรรมในภาษาฉบับแปล ผู้แปลอาจเขียนหมายเหตุกำกับไว้ข้างท้าย เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจ โดยผู้แปลไม่สามารถปรับข้อความใดๆ ในต้นฉบับเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมในฉบับแปลได้

2. linguistic theories การแปลที่ใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ เป็นการแปลที่เน้นการเปรียบเทียบโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลมากกว่าการเปรียบเทียบรูปแบบและลีลา ในระยะแรก ทฤษฎีภาษาศาสตร์มุ่งวิเคราะห์เปรียบเทียบเพียงแค่โครงสร้างผิว (surface structure) ของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล เช่น เปรียบเทียบโครงสร้างภาษาที่เรียงลำดับประโยคแบบประธาน กริยา กรรม กับโครงสร้างภาษาที่เรียงลำดับประโยคแบบกริยา ประธาน และกรรม เป็นต้น แต่ต่อมาจึงได้ให้ความสนใจศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างลึก (deep structure) และเน้นการถ่ายทอด

ความหมายมากขึ้น อย่างไรก็ตามการแปลตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ก็ยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การหาคำและโครงสร้างที่เท่ากันในภาษาที่แตกต่างกันสองภาษาเป็นไปได้ยาก คำหรือโครงสร้างที่เท่ากันอาจมีความหมายไม่เท่ากัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการแปลได้ เนื่องจากความหมายของคำหรือข้อความขึ้นอยู่กับบริบทของสถานการณ์ เป็นต้น

3. sociolinguistic theories ภาษาศาสตร์ทางสังคม เป็นการนำเอาทฤษฎีการสื่อสาร (Communication theory) มาใช้ในการแปลควบคู่กับความเข้าใจโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ แนวคิดทฤษฎีนี้มีความเห็นว่า บางครั้งความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ นั้นไม่ได้ปรากฏในโครงสร้างประโยค แต่ผู้แปลจำเป็นต้องหาความหมายแฝงที่เกิดขึ้นในบริบท และผู้อ่านฉบับแปลก็ควรมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสารเหมือนกับผู้อ่านต้นฉบับ ผู้แปลจึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นมาของสาร สถานการณ์การสื่อสาร สภาพแวดล้อมของเหตุการณ์ รวมถึงวิเคราะห์ผู้รับสารหรือผู้อ่านฉบับแปลด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับทฤษฎีภาษาศาสตร์ทางสังคม

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542) กล่าวเพิ่มเติมว่า ภาษาศาสตร์ทางสังคมช่วยให้ผู้แปลคำนึงถึงการใช้ภาษาหรือการวิเคราะห์ภาษา โดยภาษาจะแปรตามบริบทของการใช้ และก็ยังแปรตามลักษณะทางสังคมของผู้พูดซึ่งกำหนดโดยปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ที่อยู่อาศัย ชาติพันธุ์ และชั้นทางสังคม ผู้แปลต้องเลือกใช้วัจนลีลา (style) ให้ถูกต้องเหมาะสม

สิทธา พินิจวาศ (2542) มีความเห็นสอดคล้องตรงกันกับไนดา (Nida, 1976) ว่า ทฤษฎีการแปลสัมพันธ์กับทฤษฎีทางภาษาศาสตร์แขนงต่างๆ เช่น สัมพันธ์กับทฤษฎีภาษาศาสตร์สังคมซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในระดับต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของแต่ละภาษา หรือสัมพันธ์กับทฤษฎีภาษาศาสตร์ทางจิตวิทยา (psycholinguistic theory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้แปลสามารถเลือกใช้ถ้อยคำ คำนวนได้อย่างมีพลัง มีศิลปะ มีอรรถรส ตรงกับจุดมุ่งหมายในต้นฉบับ เป็นต้น

จากแนวคิดทฤษฎีการแปลข้างต้นสรุปได้ว่า การแปลในปัจจุบันมิได้มุ่งที่จะหาคำที่มีความหมายคล้ายคลึง หรือมีโครงสร้างทางภาษาที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล แต่กลับมุ่งที่จะให้ฉบับแปลมีความหมายให้เหมือนกับต้นฉบับ โดยใช้คำและโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ถูกต้องตามหลักภาษาของฉบับแปลมากที่สุด

ชนิดของการแปล นักทฤษฎีและผู้เชี่ยวชาญการแปลแบ่งชนิดการแปลไว้หลากหลายตามแนวคิดและหลักการในการแปล ซึ่งแตกต่างกันไป ดังเช่น

คาซากรานเด (Casagrande, 1954 อ้างถึงใน Brislin, 1976, pp. 3 - 4) แบ่งชนิดของการแปลตามจุดมุ่งหมายของการแปลไว้สี่ประการ คือ

1. pragmatic translation เป็นการแปลที่เน้นความถูกต้องของเนื้อหา โดยใช้รูปแบบของภาษาต้นฉบับ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลไปใช้ หรือเพื่อปฏิบัติตาม เช่น การแปลเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

2. aesthetic-poetic translation เป็นการแปลที่มุ่งให้ผู้อ่านฉบับแปลมีการตอบสนอง มีอารมณ์ความรู้สึกเหมือนกับผู้อ่านต้นฉบับ โดยมีเนื้อหาเหมือนต้นฉบับ ตัวอย่างการแปลแบบนี้ เช่น การแปลวรรณคดี วรรณกรรมต่างๆ

4. ethnographic translation เป็นการแปลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับบริบทที่เกิดขึ้น ผู้แปลต้องเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม และสถานการณ์ทางสังคมในภาษาฉบับแปล

5. Linguistic translation เป็นการแปลที่มีจุดประสงค์เพื่อหาคำและ โครงสร้างของภาษาฉบับแปลที่มีความเท่าเทียมกันกับภาษาต้นฉบับ โดยวิเคราะห์โครงสร้างของภาษาต้นฉบับและ ภาษาฉบับแปลทั้ง โครงสร้างผิวและ โครงสร้างลึก การแปลแบบนี้ เป็นการแปลที่พัฒนาไปสู่การแปลภาษาด้วยคอมพิวเตอร์ (machine translation)

นิวมาร์ค (Newmark, 1981) แบ่งการแปลเป็นสองชนิดคือ

semantic translation เป็นการแปลที่เน้นการถ่ายทอดความหมายตามบริบทให้ถูกต้องตรงกับต้นฉบับ โดยใช้โครงสร้างทางภาษาและ ไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปล เน้นเนื้อหาที่ถูกต้องครบถ้วนตรงตามต้นฉบับมากกว่าผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อ่านฉบับแปล การแปลแบบนี้ยังคงรักษาวรรณกรรมของต้นฉบับไว้ ผู้แปลเพียงแต่ช่วยแปลหรืออธิบายความหมายแฝงเท่านั้น มิได้เปลี่ยนแปลงเนื้อหา

communicative translation เป็นการแปลที่เน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้อ่านมากกว่าเนื้อหาของต้นฉบับ กล่าวคือ พยายามให้ผู้อ่านฉบับแปลมีความรู้สึก มีปฏิกิริยาเช่นเดียวกับผู้อ่านต้นฉบับ นอกจากผู้แปลใช้คำและ โครงสร้างของภาษาฉบับแปลแล้ว ยังสามารถที่จะปรับเนื้อหาโดยใช้วัฒนธรรมของภาษาฉบับแปลได้ เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจเนื้อหาได้ดีมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ การแปลแบบ Semantic translation จะพบว่าผู้อ่านงานแปลแบบนี้เข้าใจเนื้อหาได้มากกว่า เพราะใช้ภาษา ง่ายกว่า ตรงและชัดเจนกว่า และมีการปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล

อย่างไรก็ตาม การแบ่งชนิดการแปลที่นิยมใช้โดยทั่วไปแบ่งเป็นสองประเภท (เสรี สมชอบ, 2542) คือ การแปลแบบตรงตัว (literal translation) และการแปลแบบเอาความ (free translation)

การแปลแบบตรงตัว เป็นการแปลที่พยายามรักษารูปแบบของการเสนอความคิดของต้น

ฉบับไว้ให้มากที่สุด ผู้แปลเรียงลำดับข้อความตามต้นฉบับ ไม่สลับที่กัน ลาร์สัน (Larson, 1984) เรียกการแปลแบบตรงตัวนี้ว่า form - based translation ซึ่งเป็นการแปลที่พยายามถ่ายทอดรูปแบบ (form) ของการเสนอความคิด ซึ่งหมายถึงคำ ระเบียบวิธีการเรียงคำ ระเบียบวิธีการจัดกลุ่มความหมายในข้อความที่ใหญ่ขึ้นเป็นลำดับ รวมถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ จากภาษาต้นฉบับไปสู่ภาษาฉบับแปล (สัญญาวิ สายบัว, 2540) ข้อความฉบับแปลอาจไม่ได้ความหมาย ผู้ฟังฟังไม่เข้าใจ อย่างไรก็ตาม ลาร์สัน (Larson, 1984) ให้ความเห็นว่าการแปลแบบนี้อาจทำได้หากภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลเป็นภาษาที่มีความสัมพันธ์กัน มีรูปแบบทางไวยากรณ์โดยทั่วๆ ไป คล้ายถึงกัน

สัญญาวิ สายบัว ให้ตัวอย่างการแปลแบบตรงตัวดังนี้

ต้นฉบับ

It was morning / and the new sun sparkled gold across the ripples of a gentle sea. / A mile from shore / a fishing boat chummed the water, / and the word for Breakfast flock flashed through the air, / till a crowd of a thousand seagulls / came to dodge and fight for bits of food. / It was another busy day beginning.

ฉบับแปล

ตอนนั้นเป็นเวลาเช้า / พระอาทิตย์แรกขึ้น ได้ปิดทองระลอกกระซิบไปทั่วทั้งทะเลที่ไม่มีคลื่น / ในระยะหนึ่งไมล์จากฝั่ง / เรือหาปลาลำหนึ่ง กวนน้ำทะเลให้เป็นคลื่น / และคำที่หมายถึงการกินมื้อเช้า ได้กระเจาไปในอากาศ / จนกระทั่งนกนางนวลเป็นฝูงประมาณพันตัว / มาบินโฉบเฉี่ยวและสู้กันเพื่อเศษอาหาร / เป็นวันวุ่นวายอีกวันหนึ่งที่เพิ่งจะเริ่มขึ้น (คัดจาก Jonathan Living Seagull : A Story ของ Richard Bach แปลโดย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมทย์)

การแปลแบบเอาความ เป็นการแปลที่ใช้รูปแบบของภาษาต่างจากต้นฉบับ ไม่ได้มุ่งรักษาโครงสร้าง ความหมาย ท่วงทำนอง หรือรูปแบบของต้นฉบับอย่างเคร่งครัด มีการดัดแปลงขยายความ ตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงรูปคำหรือข้อความทางด้านไวยากรณ์ได้ ได้แก่ การแปลบันเทิงคดีต่างๆ เช่น นิยาย เรื่องสั้น หรือข่าวบางประเภท (ประเทือง ทินรัตน์, 2543) ลาร์สัน (Larson, 1984) เรียกการแปลแบบนี้ว่า meaning-based translation ซึ่งถือว่าเป็นการแปลที่พยายามสื่อความหมายโดยใช้รูปแบบที่เป็นธรรมชาติในภาษาแปลทั้งโครงสร้างทางไวยากรณ์และคำศัพท์ จนบางครั้งอาจดูไม่เหมือนงานแปลแต่เหมือนกับงานที่เขียนขึ้นมาใหม่

สัญญาวิ สายบัว (2540) ให้ตัวอย่างการแปลแบบนี้โดยใช้ต้นฉบับภาษาอังกฤษข้อความเดียวกันกับตัวอย่างการแปลแบบตรงตัว

ต้นฉบับ

It was morning / and the new sun sparkled gold across the ripples of a gentle sea. / A mile from shore / a fishing boat chummed the water, / and the word for Breakfast flock flashed through the air, / till a crowd of a thousand seagulls / came to dodge and fight for bits of food. / It was another busy day beginning.

ฉบับแปล

เช้าแล้ว ดวงอาทิตย์ที่เพิ่งขึ้นสาดแสงสีทองไปทั่วผิวน้ำยามทะเลสงบ วันใหม่ที่แสนวุ่นวายอีกรวันหนึ่งเริ่มแล้ว เรือหาปลาลำหนึ่งแหวน้ำอยู่ห่างฝั่งไป 1 ไมล์ เสียงร้องบอกเวลาอาหารเช้า ก้องไปทั่ว ฟู่นางนวลนับพันบินถลาขึ้นลงเพื่อแย่งชิงเศษอาหารกัน

แม้จะมีการแบ่งการแปลไว้หลากหลายชนิด แต่อาจสรุปได้ว่าการแปลมีสามชนิดใหญ่ๆ คือการแปลโดยรักษาคำและ โครงสร้างของภาษาต้นฉบับไว้ในฉบับแปล การแปลที่เน้นการถ่ายทอดเฉพาะความหมายโดยใช้คำและ โครงสร้างของภาษาฉบับแปล และการแปลที่เน้นปฏิกริยาของผู้อ่านฉบับแปลให้เหมือนกับผู้อ่านต้นฉบับ โดยการปรับเปลี่ยนคำและ โครงสร้างประโยคใหม่ในฉบับแปล

กลวิธีการแปล กลวิธีการแปลโดยส่วนใหญ่เป็นการแปลตามชนิดของการแปล แต่ ประเทือง ทินรัตน์ (2543) มีความเห็นว่า การแปลโดยพยัญชนะ (literal translation) สามารถแบ่งย่อยได้อีก 2 วิธี จึงเสนอกลวิธีการแปลดังนี้

1. การแปลโดยพยัญชนะ (literal translation) ซึ่งทำได้สองวิธี คือ

1.1 แปลแบบคำต่อคำ (word-for-word translation) ผู้แปลรักษาความหมายของภาษา ระดับต่างๆ รูปแบบ และ โครงสร้างของภาษาไว้อย่างเคร่งครัด ผู้แปลต้องรู้ระบบไวยากรณ์ของ ภาษาต้นฉบับอย่างดี เช่น หากประโยคใดที่ขาดประธานหรือกริยา ผู้แปลต้องเข้าใจและต้องยก ประธานหรือกริยาที่ขาดหายไปต้นฉบับมาใส่ในฉบับแปลด้วย

1.2 การแปลตรงตัว (literal translation) คล้ายกับการแปลคำต่อคำ คือผู้แปลต้อง รักษาความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค และ โครงสร้างของภาษาต้นฉบับไว้ในงานแปลให้มากที่สุด แต่อาจใช้สำนวนภาษาให้กระชับหรือสละสลวยได้มากกว่า

2. การแปลโดยอรรถ (non-literal translation) ผู้แปลสามารถดัดแปลง ขยาย หรือตัด ทอนข้อความบางส่วนได้บ้าง โดยมุ่งที่จะถ่ายทอดเฉพาะใจความสำคัญ หรือเนื้อหาสาระที่สำคัญ เท่านั้น

นอกจากนี้ พรณร่ำไพ คงดี (2526, อ้างถึงใน จิโรจน์ เมฆยงค์, 2529) เสนอกลวิธีการแปลว่าสามารถทำได้ 3 วิธี คือ

1. substitution หรือการแทนที่ เป็นการแปลที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปประโยค ผู้แปลใช้คำและรูปประโยคของภาษาเป้าหมายแทนที่คำและรูปประโยคของภาษาต้นฉบับได้เลย นักหนาของประโยคคงเดิมทุกประการ การแปลชนิดนี้ใช้กับการแปลที่ภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลมีความหมายคล้ายคลึงกันมาก

2. transposition คือการแปลที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปประโยค อาจทำได้โดยการสลับที่หน่วยการแปล หรือเปลี่ยนแปลงการใช้กาล (tense) เนื่องจากภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลมีการใช้กาลต่างกัน เรียกว่าเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างประโยค (syntactic change)

3. modulation คือการแปลที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการใช้คำศัพท์ เนื่องจากไม่มีคำศัพท์ในภาษาที่แตกต่างกันที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคำศัพท์นั้นอาจสื่อความหมายได้ไม่ถูกต้องในภาษาฉบับแปล จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนคำเพื่อให้เข้าใจได้ เรียกว่าเป็นการเปลี่ยนทางคำศัพท์ (lexical change)

เบเคอร์ (Baker, 1992, หน้า 27) เสนอกลวิธีการแปลในระดับคำที่นักแปลอาชีพใช้ในการแปล เมื่อภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลไม่มีคำหรือสำนวนที่สามารถเทียบเคียงกันได้ 8 กลวิธี คือ

1. Translation by a more general word (superordinate) เป็นการแปลโดยใช้คำหรือสำนวนในฉบับแปลที่มีความหมายกว้างกว่าหรือครอบคลุมกว่าคำในภาษาต้นฉบับ

2. Translation by a more neutral/less expressive word การใช้คำในภาษาฉบับแปลที่มีความหมายกลางๆ กล่าวคือเป็นคำที่ใช้กันโดยทั่วไป

3. Translation by cultural substitution เมื่อวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับแตกต่างกับวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล จึงแปลโดยใช้คำหรือสำนวนที่มีความหมายใกล้เคียงกันตามวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล

4. Translation using a loan word or loan word plus explanation เมื่อวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับแตกต่างกับวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล เพื่อให้ผู้อ่านภาษาฉบับแปลเข้าใจ จึงมีการยืมคำศัพท์หรือสำนวนในภาษาต้นฉบับมาใช้ในภาษาฉบับแปล และอาจมีการเพิ่มเติมคำอธิบายด้วย

5. Translation by paraphrase using a related word เป็นการแปลโดยการถอดความหมายของต้นฉบับและใช้คำหรือสำนวนที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ

6. Translation by paraphrase using unrelated words เป็นการแปลโดยการถอดความ

หมายของต้นฉบับและใช้คำหรือสำนวนที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษาดั้งฉบับ หรือหากเกี่ยวข้องอาจมีคำอธิบายเพิ่มเพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจ

7. Translation by omission หากความหมายและรูปแบบของภาษาดั้งฉบับเข้าใจยาก และเป็นการกล่าวซ้ำหรือไม่ใช้สาระสำคัญของข้อความ ผู้แปลสามารถละหรือตัดข้อความนั้นได้

8. Translation by illustration หากภาษาดั้งฉบับแปลไม่มีคำที่เทียบเคียงกับภาษาดั้งฉบับ ผู้แปลอาจใช้ภาพเป็นสื่อ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจ

อย่างไรก็ตาม จิโรจน์ เมฆยงค์ (2529) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ไม่ว่าผู้แปลจะใช้วิธีการใดในการแปล อาจพบว่าถ้อยคำหรือข้อความบางตอนต้องมีการตกแต่งเปลี่ยนแปลงเสียใหม่เพื่อให้ถูกต้องตรงตามหลักภาษาในภาษาดั้งฉบับแปล ดังนั้นในการถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งไปอีก ภาษาหนึ่งอาจจำเป็นต้องมีการตัด เติมภาษาบ้าง เพื่อให้ข้อความเป็นไปตามสำนวนที่ถูกต้องตามหลักภาษา มทนา ดวงรัตน์ (2523, อ้างถึงใน จิโรจน์ เมฆยงค์, 2529) เสนอให้มีการปรับแต่งข้อความในฉบับแปลได้โดยวิธีการดังนี้

1. การตัด ในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หรือแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ บางครั้งผู้แปลจำเป็นต้องมีการตัดทอนข้อความ โดยอาจตัดทอนคำบางคำ เช่น สรรพนาม บุพพท สันธาน กริยาช่วย หรือคำนำหน้านามออกบ้าง เช่น

This skirt is too tight. I can't wear it.

กระโปรงตัวนี้คับไป ฉันใส่ (มัน) ไม่ได้ (ตัดจาก จิโรจน์ เมฆยงค์, 2529, หน้า 19)

2. การเติม เป็นการเติม เพิ่มคำหรือข้อความเข้ามา เพื่อให้ข้อความที่แปลฟังดูรื่นหู เช่น

Believing that she is right, she didn't listen to anybody.

เพราะเธอเชื่อว่าเธอถูก เธอก็เลยไม่ฟังใครเลย (ตัดจาก จิโรจน์ เมฆยงค์, 2529, หน้า 19)

3. การแต่ง เป็นการแต่งข้อความเสียใหม่ เพื่อให้ได้ประโยคที่ฟังไม่ขัดหู ทำได้ทั้งในระดับคำ และระดับประโยค เช่น

ระดับคำ

I am going to cinema. Are you coming with me?

ฉันจะ ไปดูหนัง เธอจะไปกับฉันไหม

ระดับประโยค

He was praised for his bravery.

สำนวนก่อนจัดกลา

เขาถูกสรรเสริญสำหรับความกล้าหาญของเขา

สำนวนหลังจัดกลา

เขาได้รับการสรรเสริญว่ากล้าหาญ (ตัดจาก จิโรจน์

เมฆยงค์, 2529, หน้า 19)

ในการปรับบทแปลนี้ สัจฉวี สายบัว (2540) เสนอการปรับบทแปลในระดับประโยค เพื่อให้ภาษาในบทแปลเป็นสำนวนที่อ่านแล้วเข้าใจได้มากที่สุด โดยสามารถทำได้ดังนี้

1. การปรับระเบียบวิธีการเรียงคำในประโยคหรือวลี ซึ่งรวมถึงระเบียบวิธีการเรียงลำดับความคิด เช่น

Why don't you leave early to avoid the traffic?

เธอควรออกแต่เช้าจะได้รถไม่ติด (คัดจาก สัจฉวี สายบัว, 2540, หน้า 72)

2. การเปลี่ยนประโยคเป็นวลี และเปลี่ยนวลีเป็นประโยค เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวลีกับวลี และระหว่างวลีกับประโยค เช่น

On his arrival, James found out that the gang did not wait for him.

พอมาถึงเจมส์ก็พบว่า พรรคพวกไม่ได้คอยเขาหรอก (คัดจากสัจฉวี สายบัว, 2540, หน้า 73)

3. การปรับการใช้ปฏิเสธ เช่น

"The plane did not arrive on time, did it?"

"No, unfortunately not."

"เครื่องบิน ไม่ได้เข้าตามเวลาใช่หรือเปล่า"

"ใช่ น่าเสียดายจริงๆ" (คัดจากสัจฉวี สายบัว, 2540, หน้า 73)

4. การปรับการใช้กรรตุจากและกรรมวาจกของกริยาในประโยค เช่น

It **had been said** that this year a flood will cause for more damage to the residents of Bangkok than that of last year.

ว่ากันว่าน้ำท่วมกรุงเทพฯ ปีนี้จะทำความเสียหายให้กรุงเทพฯ ยิ่งกว่าปีที่แล้วมาก (คัดจาก สัจฉวี สายบัว, 2540, หน้า 74)

5. การเพิ่มและละคำในประโยค เป็นการปรับที่มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางโครงสร้างของภาษา เช่น การแปลประโยคในภาษาไทยซึ่งอาจละประธานได้ แต่ในการแปลเป็นประโยคภาษาอังกฤษต้องเติมประธานเข้าไป เช่น

In the days that followed, Jonathan saw that there was as much to learn about flight in this place as there had been in the life behind him. **But with difference.**

ในวันต่อมา จอห์นสันก็เห็นได้เองว่า มีเรื่องต้องเรียนเกี่ยวกับการบิน ณ ที่นี้มากเท่ากับในภพก่อนที่เขาได้ผ่านมาแล้ว แต่ความแตกต่างนั้นก็ยังมียู่ (ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, อ้างถึงใน สัจฉวี สายบัว, 2540, หน้า 75)

ถึงแม้จะมีการแบ่งกลวิธีการแปลเป็นประเภทต่าง ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วในการแปล ผู้แปลไม่สามารถที่จะเลือกกลวิธีการแปลแบบใดแบบหนึ่งเพียงอย่างเดียวได้ ควรใช้กลวิธีการแปล ทั้งแบบตรงตัวและแบบเอาความควบคู่กันไป โดยคำนึงถึงการรักษาความหมายในต้นฉบับ และความสละสลวยของภาษาฉบับแปลเป็นสำคัญ (ประเทือง ทินรัตน์, 2543)

กลวิธีการแปลที่ใช้ในการศึกษาการแปลของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ กลวิธีการแปลโดยแบ่งกลวิธีการแปลเป็น 2 ชนิดใหญ่ คือ การแปลตรงตัวและการแปลแบบเอา ความ ซึ่งการแปลแบบเอาความในผู้แปลอาจใช้กลวิธีการปรับแต่งบทแปล โดยการตัดคำ การแต่ง คำ การเพิ่มคำ หรือการปรับประโยคใหม่อย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ภาษาแปลถูกต้องตามหลักภาษา ไทยก็ได้

Anaphora ในภาษาอังกฤษและภาษาไทย และตัวอย่างการแปล Anaphora จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ Anaphora นี้ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องความหมายและส่วน ประกอบของ Anaphora ชนิดของ Anaphora ในภาษาอังกฤษและภาษาไทย รวมทั้งตัวอย่างการแปล Anaphora จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ตามลำดับดังนี้

ความหมายและส่วนประกอบของ Anaphora เครื่องมือทางภาษา (language device) ชนิดหนึ่งที่มีประโยชน์มากในการทำให้ข้อความมีความสัมพันธ์กันก็คือ Anaphora ซึ่ง ฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) อธิบาย Anaphora ว่า คือการใช้คำที่สามารถอ้างอิง กลับไปถึงคำ วลี อนุพจน์ หรือประโยคที่เกิดขึ้นหรือกล่าวมาก่อนแล้วในประโยคข้างหน้า เช่น

Wash a core six apples. Put them into a fireproof dish.

'them' ในประโยคที่สองอ้างอิงกลับ ไปถึง 'apples' ในประโยคแรก

The Random House Dictionary of the English Language (1966) ให้คำนิยาม Anaphora ว่า "the use of a word as a regular grammatical substitute for a preceding word or group of words." ถอดความได้ว่า Anaphora เป็นการใช้คำแทนที่ทางไวยากรณ์สำหรับคำหรือกลุ่มคำที่ได้ กล่าวมาก่อนแล้ว

บอแมนน์ และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986, p. 10) ให้ความหมายของ Anaphora ว่า

"Anaphora are linguistic devices which signal the coreferential identity, or

near identity, of two concepts; language relationships in which a word or phrase is used in place of another word or phrase which has been introduced previously.”

ซึ่งถกความได้ว่า Anaphora เป็นเครื่องมือทางภาษาซึ่งแสดงความเหมือนกันที่อ้างอิงถึงกันและกัน หรือแสดงความใกล้เคียงกันของสองมโนภาพ (concept) และเป็นความสัมพันธ์ของภาษาซึ่งมีการใช้คำใดคำหนึ่ง หรือวลีใดวลีหนึ่งแทนที่คำ ๆ หนึ่ง หรือวลี ๆ หนึ่งที่กล่าวถึงมาก่อนแล้ว” ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

“Mary closed the door and then she locked it.”

‘she’ ใช้แทนที่ ‘Mary’ และ ‘it’ ใช้แทนที่ ‘door’

หรือ Gary might be late. If so, we’ll start without him.

‘so’ ใช้แทนข้อความที่กล่าวมาแล้วคือ ‘Gary is late.’

คอร์นิช (Cornish, 1996) กล่าวว่า Anaphora เป็นรูปของความสัมพันธ์ที่ไม่มีอิสระทางความหมายและการอ้างอิง จะต้องมีการตีความสถานการณ์ โดยมีคำหรือกลุ่มคำอิสระที่เกิดขึ้นร่วมกันที่เรียกว่า Antecedent

Anaphora สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภายในประโยคเดียวกัน (intrasentence) และเกิดขึ้นระหว่างประโยค (intersentence) บอแมนน์ และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986, p. 11) ให้ตัวอย่างความสัมพันธ์ภายในประโยคและความสัมพันธ์ระหว่างประโยค เช่น

“David is going to buy his wife a new car. She wants a new Buick for her birthday.”

ความสัมพันธ์ภายในประโยค ได้แก่ ‘his’ และ ‘David’

ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค ได้แก่ ‘she’ และ ‘wife’, ‘new’ และ ‘new’, ‘Buick’ และ ‘car’, ‘her’ และ ‘wife’

ซึ่งสอดคล้องกับฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) ที่กล่าวว่า สิ่งที่ถูกอ้างอิงอาจอยู่ในประโยคข้างหน้าที่ติดกัน หรืออยู่ในประโยคห่างกันก็ได้ เช่น ตัวอย่างต่อไปนี้ “he” อ้างอิงกลับไปยัง ‘Harry’

The first years of Harry’s reign, as recorded by the admiring Hall, were given over to sport and gaiety, though there was little of the licentiousness which characterized the French Court. The athletic contests were serious but very popular. Masque jousts and spectacles followed one another in endless pageantry. He brought to Greenwich a tremendously vital court life, a central importance in the country’s affairs and, above all, a great naval connection.

นอกจากนี้ เอกกินส์ (Eggins, 1994, pp. 97) ยังได้กล่าวถึงการปรากฏของ Anaphora ว่าเกิดขึ้นเมื่อมี Antecedent เกิดขึ้นก่อน และมีการใช้คำแทนใกล้ ๆ (มักประมาณ 1-2 ประโยคก่อนหน้า) แต่บางครั้งการอ้างอิงถึงสิ่งที่ได้กล่าวมาก่อนแล้ว อาจเกิดขึ้นเมื่อผ่านไปหลายหน้า หรือพูดไปก่อนหน้าหลายหน้าหรือหลายชั่วโมงก็ได้

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า Anaphora เป็นเครื่องมือทางภาษาอย่างหนึ่งที่ทำให้ข้อความสัมพันธ์กัน โดยที่คำหรือกลุ่มคำในประโยคหลังหรือที่อยู่ข้างหลังสามารถอ้างอิงถึงคำวลีหรืออนุพจน์ในประโยคข้างหน้า หรือที่กล่าวถึงมาก่อนหน้าได้ โดยอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในประโยคเดียวกันหรือระหว่างประโยค ซึ่งอาจเป็นประโยคที่ติดกันหรือประโยคห่างกันก็ได้

จากความหมายของ Anaphora ดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า Anaphora มีส่วนประกอบสำคัญสองส่วน ดังที่ คอรันิช (Cornish, 1995) ให้รายละเอียดดังนี้ คือ

1. Antecedent ซึ่งเป็นคำหรือกลุ่มคำที่เป็นอิสระทางความหมายและการอ้างอิง ได้แก่ lexically-headed NP, lexically-headed VP, คำนาม คำกริยา อนุพจน์หรือประโยค

2. Anaphora term หมายถึง คำหรือกลุ่มคำบางชนิดที่เป็นเครื่องบ่งชี้ ได้แก่ สรรพนามบุรุษที่สาม การไม่ปรากฏคำสรรพนาม นามวลีที่ละข้อความบางส่วน หรือกริยวลีที่ละ lexical head, proverb, pro-VP, pro- clause เป็นต้น รวมถึงการชี้เฉพาะและการบ่งชี้ที่ชัดเจน

ในขณะที่บอแมนน์ และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986) อธิบายว่าส่วนประกอบของ Anaphora นั้นนอกจากจะประกอบไปด้วยสองอย่างข้างต้นแล้ว ยังมีส่วนที่สามอีกคือ ความสัมพันธ์ระหว่าง Antecedent กับ Anaphora term ซึ่งสามารถอ้างอิงถึงกันและกันได้ เช่น

Don't go down to the cellar. It's too cold there.

Antecedent (ส่วนที่ 1) คือ 'cellar' และ Anaphora term (ส่วนที่ 2) คือ 'there'

ความสัมพันธ์ระหว่าง Antecedent กับ Anaphora term คือ 'there' สามารถอ้างอิงถึงหรือแทนที่ 'cellar'

กล่าวโดยสรุปคือ Anaphora จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญอย่างน้อยสองส่วน คือ Antecedent และ Anaphora term ซึ่งทั้งสองจะต้องสามารถอ้างอิงถึงกันและกันได้

ชนิดของ Anaphora ในภาษาอังกฤษ นักการศึกษาได้แบ่ง Anaphora ไว้หลากหลายชนิดแตกต่างกัน แต่การแบ่งชนิดส่วนใหญ่อยู่บนพื้นฐานการศึกษาของฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) เช่น การแบ่งชนิด Anaphora ของเพียร์สัน และจอห์นสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) และ บอแมนน์ และสตีเวนสัน (Baumann &

Stevenson, 1986) ซึ่งคล้ายคลึงกับการแบ่งชนิดของฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) ที่แบ่ง Anaphora ไว้ 4 ชนิด คือ Reference, Substitution, Ellipsis และ Reiteration

1. Reference เป็นการอ้างอิงถึงสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว และเป็นความสัมพันธ์ในระดับความหมาย (semantic level) แบ่งย่อยได้ 3 ชนิดคือ

1.1 Personal reference เป็นการอ้างอิงถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล

1.1.1 Personal pronouns ได้แก่ I, you, we, they, he, she และ it เช่น

John has moved to a new house. He had it built last year.

1.1.2 Possessive determiners หรือ possessive adjectives ได้แก่ my, your, our, their, his, her และ its เช่น

John's house is beautiful. His wife must be delighted with it.

1.1.3 Possessive pronouns ได้แก่ mine, yours, ours, theirs, his และ hers เช่น

That new house is John's. I didn't know it was his.

ตามแนวคิดของ ฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) 'I' และ 'You' ในบริบททั่ว ๆ ไปไม่จัดว่าเป็น Anaphora เพราะไม่ได้เป็นการกล่าวถึงสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว ยกเว้นเมื่ออยู่ในเครื่องหมายคำพูด เช่น

There was a brief note from Susan. She just said, "I am not coming home this weekend.

'I' สามารถอ้างอิงกลับไปยัง 'Susan' หรือ 'she' ได้ ลักษณะเช่นนี้จึงจะถือว่าเป็นความสัมพันธ์ anaphora

เพียร์สัน และจอห์นสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) และ บอแมนน์ และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986) เรียกการแบ่ง Anaphora ชนิดนี้ว่า Pronouns

1.1 Demonstrative reference เป็นการอ้างอิงถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว เกี่ยวข้องกับระยะห่างระหว่างเวลาและสถานที่ เหตุการณ์ และสถานการณ์โดยใช้คำต่อไปนี้คือ this, these, that, those, here, now, then, there เช่น

We went to opera last night. That was our first outing for months.

เพียร์สัน และจอห์นสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) แบ่งชนิด Anaphora นี้คล้ายคลึงกัน แต่เป็นการอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ โดยจะมีเพียง

there และ here เท่านั้น และเรียก Anaphora ชนิดนี้ว่า Locative pronouns ส่วนบอแมน น้และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986) แบ่งชนิด Demonstrative reference ของฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) เป็น 3 ชนิดคือ

1. Demonstrative reference ประกอบด้วย this, that, these, those
2. Locative pronouns ประกอบด้วย here, there และ
3. Temporal ซึ่งเป็นการอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับเวลา ประกอบด้วย now, then, after, later, earlier, sooner เป็นต้น

1.3 Comparative reference เป็นการอ้างอิงถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ที่เกี่ยวข้องกับความเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันหรือ เช่น same, identical, equal, similar, such, different, else เช่น

Gerald Middleton was a man of mildly but persistently depressive temperament. **Such men** are not at their best at breakfast.

2. Substitution คือคำที่ผู้เขียนหรือผู้พูดใช้เมื่อต้องการที่จะกล่าวถึงสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วด้วยคำอื่น เพื่อเลี่ยงการซ้ำคำเดิม แตกต่างจาก reference ตรงที่เป็นความสัมพันธ์ระดับโครงสร้างทางไวยากรณ์ แบ่งย่อยได้ 3 ชนิด คือ

2.1 Nominal substitution เป็นการแทนที่คำนาม และกลุ่มคำนามที่กล่าวมาแล้วด้วยคำแทนที่ต่าง ๆ เช่น one, ones และ same เช่น

"I vote the young lady tell us a story."

"I'm afraid I don't know one," said Alice.

2.2 Verbal substitution เป็นการใช้ do, does, did, doing และ done แทนที่กลุ่มคำกริยาที่กล่าวมาแล้ว เช่น

Never a woman in Windsor knows more of Anne's mind than I do.

บอแมน และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986) เรียก Anaphora ชนิดนี้ว่า Inclusive

2.3 Clausal substitution เป็นการแทนที่กลุ่มของอนุพากย์ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ยกเว้นในส่วนของการประธาน สถานการณ์ที่จะใช้ clausal substitution ได้มีเพียงสามสถานการณ์คือ การรายงาน ประโยคเงื่อนไข และเป็น modality โดยใช้ได้เพียง 2 รูปคือ so เมื่อเป็นประโยคบอกเล่า และ "not" เมื่อเป็นประโยคปฏิเสธ (Halliday & Hasan, 1976) เช่น

Everyone seems to think he is guilty. If so, no doubt he'll offer to resign.

163891

๑
4/8.๘
๓๕/๑๐
๓๐

เพียร์สัน และสตีเวนสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) ไม่ได้แบ่ง substitution ออกเป็นชนิดย่อยดังเช่นฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) แต่รวม Anaphora ชนิดย่อยทั้งหมดนี้เข้าด้วยกัน และเรียกว่า Inclusive Anaphora ซึ่งเป็นการอ้างอิงถึงวลี อนุพจน์ หรือข้อความที่ได้กล่าวมาแล้ว

3. Ellipsis เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระดับเดียวกันกับ Substitution แต่เป็น Substitution ที่ไม่ได้แทนด้วยคำใดๆ หรือเรียกว่าเป็น “Substitution by zero” ซึ่งเป็นการละคำ แบ่งย่อยเป็น 3 ชนิดคือ

3.1 Nominal ellipsis เป็นการละคำนาม และกลุ่มคำนามที่กล่าวมาแล้ว เช่น

The men got back at midnight. Both were tired out.

เพียร์สัน และจอห์นสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) ซึ่งแบ่ง Anaphora ชนิดนี้คล้ายคลึงกันกับฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) แต่เรียกว่า Arithmetic anaphora แต่ถึงแม้จะเป็นการละคำนาม แต่ได้มีการใช้ the former และ the latter มาแทนที่ เช่น

Todd and Lisa walked down the hall. The former is tall and wide and the latter is short and skinny.

ในขณะที่ บอแมนน์ และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986) แบ่ง Anaphora ชนิดนี้เป็น Arithmetic เหมือนกันกับเพียร์สัน และจอห์นสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) แต่ได้เพิ่ม Anaphora ชนิดย่อยอีกหนึ่งชนิดคือ Deleted ซึ่งเป็นการละคำนามทั้งหมดเหมือนกันกับ Nominal ellipsis ของฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976)

3.2 Verbal ellipsis เป็นการละกลุ่มคำกริยาที่กล่าวมาแล้ว ใช้มากในการลดรูปในการตอบคำถาม เช่น

“Have you been swimming?”

“Yes, I have.”

ในการแบ่ง Anaphora ชนิดย่อยชนิดนี้ เพียร์สันและจอห์นสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) เรียกว่า Proverb นอกจากนี้ เพียร์สันและจอห์นสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) ยังแบ่ง Anaphora เป็นชนิดย่อยอีกหนึ่งชนิดหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน แต่เป็นการละกลุ่มคำคุณศัพท์แล้วเรียกว่า Deleted predicate adjective ด้วย เช่น

Mary is ambitious. Martha is not.

ในขณะที่บอแมนน์ และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986) เรียก Anaphora ชนิดนี้ทั้งหมดว่า Deleted

3.3 Clausal ellipsis เป็นการละกลุ่มของอนุพากย์ที่กล่าวมาแล้ว เช่น

“Our family always hates cats : nasty, low, vulgar things! Don’t let me hear the name again!”

“I won’t indeed!” said Alice.

บอแมนน์ และสตีเวนสัน (Baumann & Stevenson, 1986) เรียก Anaphora ชนิดนี้ว่า Deleted เหมือนกับการละกลุ่มคำกริยา

4. Reiteration เป็นประเภทหนึ่งของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ (lexical cohesion) ซึ่งเป็นการใช้คำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำที่กล่าวมาแล้ว โดยแบ่งย่อยได้ 4 ชนิดคือ

4.1 Repetition เป็นการกล่าวซ้ำสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยการใช้คำเดิม เช่น

There’s a boy climbing that tree. The boy’s going to fall if he doesn’t take care.

4.2 Synonym หรือ Near- synonym เป็นการใช้คำอื่นที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันกับคำที่กล่าวมาแล้ว เช่น

There’s a boy climbing that tree. The lad’s going to fall if he doesn’t take care.

4.3 Superordinate เป็นการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งคำที่อ้างถึงเป็นส่วนหนึ่งของคำนั้น เช่น

There’s a boy climbing that tree. The child’s going to fall if he doesn’t take care.

4.4 General word เป็นการใช้คำที่มีความหมายกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น thing, person, people เป็นต้น เช่น

There’s a boy climbing that tree. The idiot’s going to fall if he doesn’t take care.

บอแมนน์ และสตีเวนสัน แบ่งและเรียก Anaphora ชนิดนี้ว่า Synonym, Superordinate และ General term เหมือนกันกับฮัลลiday และฮาซาน (Halliday & Hasan, 1976) แต่เพียร์สันและจอห์นสัน (Pearson & Johnson, 1978 อ้างถึงใน Baumann & Stevenson, 1986) เรียกความสัมพันธ์ทางคำศัพท์ทั้งหมดนี้ว่า Class inclusive anaphora

ชนิดของ Anaphora ในภาษาไทย วิภา ฌานวงศ์ (Wipah Chanawangsa, 1986) ศึกษา Anaphora ในภาษาไทยตามแนวคิดของ ฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) โดยแบ่ง Anaphora ออกเป็นชนิดต่าง ๆ คล้ายคลึงกับการแบ่งของ ฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976)

1. Reference เป็นการอ้างอิงถึงสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว และเป็นความสัมพันธ์ในระดับความหมาย (semantic level) แบ่งย่อยได้ 3 ชนิด คือ

1.1 Pronominal pronouns ซึ่งประกอบไปด้วย Personal pronouns, Zero pronouns และ Possessive pronouns การใช้สรรพนามในภาษาไทยซับซ้อนกว่าในภาษาอังกฤษ เช่น “มัน” สามารถใช้อ้างอิงถึงคำหรือกลุ่มคำในอนุพจน์หรือทั้งอนุพจน์ที่ได้กล่าวมาแล้ว และยังอาจใช้เป็นคำเชื่อมระหว่างอนุพจน์สองอนุพจน์ก็ได้ เช่น ในตัวอย่างต่อไปนี้ “มัน” อ้างถึง “เหตุการณ์เช่นนี้”

“เหตุการณ์เช่นนี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแก่คณะเดินทางคณะใดคณะหนึ่ง โดยเฉพาะ มันทำความเจ็บช้ำชอกให้ทุกคนเลยทีเดียว”

นอกจากนี้แล้ว ยังมีการใช้การละรูปสรรพนาม (zero pronouns) ได้อีกด้วย เช่น

“คนรถจอดผิดที่นิดเดียว ตำรวจท้องที่กรี๊ดเข้ามาจับ (คนรถ) (ตำรวจ) จะเขียนใบสั่งให้ แต่ (คนรถ) ไปอ้อนวอนขอกันอยู่พักตำรวจก็รับเงินเข้ากระเป๋าไป”

1.1 Demonstrative reference ในภาษาไทยมีการใช้ Demonstrative reference 2 ชนิด คือ ชนิดที่อ้างถึงบุคคล (participant demonstrative) และชนิดที่อ้างถึงสถานที่หรือเวลา (circumstance demonstrative reference) โดยใช้คำต่าง ๆ เช่น นี่ นั้น โน่น ที่นั่น ที่นี้ ที่โน่น ตอนนั้น ตอนนี เป็นต้น เช่น

“โดยทั่วไปเราจะพักกินอาหารเที่ยงที่พระนาคเฒ่าซึ่งเป็นเขตจังหวัดระหว่างเลยและขอนแก่น ระยะห่างจากตัวเมืองขอนแก่น 136 กิโลเมตร ที่นี่มีภูเขาสูง”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่า “ที่นี่” สามารถตีความได้จากข้อความที่กล่าวนำมาข้างหน้า คือ “พระนาคเฒ่า”

นอกจากนี้ Demonstrative reference ยังสามารถใช้อ้างอิงถึงทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้วและใช้เพื่อเชื่อมข้อความได้ เช่น

“ท่านต้องตัดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับตัวท่านออกไป เพื่อให้มูลนิธิฟอร์ดเอาเงินส่วนนั้นมาเพิ่มให้กับสถาบัน นี้ก็เป็นตัวอย่างอันหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า...”

1.3 Comparative reference แบ่งย่อยออกเป็น 2 ชนิดคือ

1.3.1 เปรียบเทียบทั่วไป (general) เช่น เหมือนกัน เดียวกัน เช่นกัน คล้ายกัน คล้าย ๆ กัน เช่นนี้ ขนาดนี้ แบบนี้ แบบนั้น อย่างนี้ อย่างนั้น ทำนองนี้ ทำนองนั้น อื่น อื่น ๆ เช่น

“รถคันนี้ขับจริง ๆ เชื้อไหมเมื่อวานนี้ผมเห็นรถคันหนึ่งเหมือนกันเลย”

1.3.2 เปรียบเทียบปริมาณและคุณภาพ (particular) ได้แก่ กว่า อีก เท่า ขึ้น ลง พอ กัน พอ ๆ กัน เท่า ๆ กัน เป็นต้น เช่น

“ณรงค์มีลูกตั้ง 5 คนแล้ว แต่เขายังอยากมีอีก”

1. Substitution เป็นการแทนที่ข้อความหนึ่งด้วยอีกข้อความหนึ่ง เพื่อไม่ให้ต้องกล่าวซ้ำ คำต่อคำ การใช้ Nominal substitution ในภาษาไทยนั้นอาจใช้คำว่า “เหมือนกัน” ได้ เช่น

ก : ตอนเป็นเด็กผมชอบเล่นซ่อนหา

ข : ผมก็ชอบเหมือนกัน

การใช้ clausal substitution ซึ่งเท่ากับ “so” ในภาษาอังกฤษ ภาษาไทยใช้คำว่า ดังนั้น ดังนั้น อย่างนี้ อย่างนั้น เพื่อใช้แทนอนุพจน์หรือสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด เช่น

ก : คืนนี้อากาศจะเย็นลง ไข้ไหม

ข : เขาว่าอย่างนั้น

หรืออาจใช้ร่วมกับ “ถ้า” เป็น “ถ้าอย่างนั้น” เพื่อแทนทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้ว และยังเป็นคำเชื่อมการสนทนาด้วย เช่น

ก : ผมอยากจะทำร้านอาหารแต่ผมไม่มีเงินพอ

ข : ถ้าอย่างนั้น คุณลองไปคุยกับผู้จัดการธนาคารผมดู

2. Ellipsis เป็นการละไว้ในฐานที่เข้าใจอาจเป็นการละคำนาม คำกริยา หรืออนุพจน์ แบ่งย่อยได้ 3 ชนิด คือ

2.1 Nominal ellipsis เป็นการละคำนาม แต่มีการใช้คำชนิดอื่นเป็นหลักแทน ได้แก่ คำคุณศัพท์ คำขยายนามวลี คำขยายอนุพจน์ คำชี้เฉพาะ คำบอกจำนวน เช่น

ก : แดงซื้ออะไรมา

ข : ซื้อเสื้อสีฟ้ามาตัวหนึ่ง

ก : แล้วตัวละ

ข : เธอซื้อ (เสื้อ) สีเขียว

2.2 Verbal ellipsis เป็นการละคำกริยา โดยอาจเป็นการละคำกริยาหลัก คำกริยาช่วย หรือกลุ่มกริยาทั้งหมดก็ได้ เช่น

ก : อยากไปซื้อของไหม

ข : อยาก (ไปซื้อของ)

หรือ ก : พรุ่งนี้ใครจะไปตลาด

ข : ผม (จะไปตลาด)

2.3 Clausal ellipsis เป็นการละความในส่วนอนุพากย์ทั้งหมด พบได้มากในการสนทนา เช่น

ก : คุณชอบควมวยปล้าไหม

ข : บางครั้ง

หรือ ก : คุณทำบุญเจหายเมื่อไหร่

ข : เมื่อวานนี้

3. Repetition ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อกับคำศัพท์ (lexical cohesion) ซึ่งเป็นการใช้คำศัพท์ที่สัมพันธ์กับคำที่กล่าวมาแล้ว แบ่งเป็น

3.1 การซ้ำคำและวลี แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

3.1.1 การซ้ำทั้งหมด (complete repetition) เป็นการซ้ำทั้งรูปและชนิดของคำ เช่น

“ถนนต่าง ๆ ในกรุงเทพ แม้ตามหัวเมืองก็มีน้ำพุอยู่หลายแห่งทำให้เกิดความรื่นรมย์ขึ้นบ้าง ถึงฉนั้นจะเห็นว่าน้ำพุบางแห่งทอะทะไม่งามถึงดั่งใจแต่ก็เป็น...”

3.1.2 การซ้ำบางส่วน (partial repetition) เป็นการซ้ำหน่วยคำศัพท์เดียวกันแต่ต่างชนิดกัน หรือซ้ำเพียงบางส่วนของนามวลี การซ้ำเพียงบางส่วนนี้

“การเรียนรู้ที่เราเรียนในโรงเรียนนั้นเป็นเพียงพื้นฐานเพื่อจะได้เรียนรู้ต่อไป”

3.2 การซ้ำโครงสร้าง (repetition of structure) เป็นการซ้ำโครงสร้างที่เท่ากันเพื่อเน้นความเท่ากันทางความหมาย เช่น

“บางครั้งท่านต้องทำหน้าที่เป็นเลขานุการให้ผู้บริหารฝ่ายไทย ร่างจดหมายขอความช่วยเหลือทางการเงิน บางครั้งท่านต้องทำหน้าที่เป็นล่ามในการประชุมสัมมนาทางวิชาการ บางครั้งท่านต้องเป็นนายธนาคารให้สถาบันได้กู้ยืมเงินมาลงทุนพิมพ์แบบเรียนต่าง ๆ โดยมิได้รับดอกเบี่ยตอบแทนแต่อย่างใด”

3.3 การถอดความ (paraphrase) เป็นการใช้คำของประ โยคใหม่โดยมีความหมายเหมือนเดิม เช่น

“นอกจากฮอลแลนด์ก็มาเตร็ดเตร่อยู่ตามเมืองต่างๆ ในยุโรปเสียหลายศัปคาค์ แต่ก็ได้ส่งไปรษณียบัตรทยอยถึงฟัสนแล้วทุกแห่ง เชื่อว่าคงได้รับครบทุกใบ จะ ไม่เล่าเรื่องเมืองยุโรปมาในที่นี้”

4. Lexical cohesion เป็นการใช้คำศัพท์เพื่อกล่าวถึงคำที่มีการกล่าวมาก่อนหน้าแล้ว โดยแบ่งเป็น

4.1 Synonym คำที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น

“ฉันว่าจะเขียนจดหมายถึงพี่สนหลายเวลามาแล้ว แต่มัวแต่คิดโน่นคิดนี่อยู่ตาม วิทยาลัยของคนทีกลับมาจากเมืองนอกใหม่ๆ ทำให้ต้องผัดวันเขียนสารถึงพี่สนมาจนวันนี้”

4.1 General terms กลุ่มคำที่มีความหมายกว้างๆ โดยรวม ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น คน สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ เป็นต้น ในภาษาไทยมักปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์ หรือวลีที่ เฉพาะ เช่น

“การ โค่นไม้ทำลายป่าก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม และปัญหาอื่นๆ อีกมากแต่รัฐบาล ก็ยังไม่สามารถยับยั้งการกระทำดังกล่าวได้”

จากการศึกษา Anaphora อาจกล่าวได้ว่า แม้ว่าการศึกษา Anaphora ในภาษาไทยจะศึกษา ตามแนวคิดของ ฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) ก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่า Anaphora ในภาษาไทยไม่ได้เหมือนกันกับ Anaphora ในภาษาอังกฤษทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแบ่ง Anaphora ออกเป็นชนิดย่อย จะเห็นได้ว่า Anaphora บางชนิดที่มีในภาษาอังกฤษแต่ไม่มีในภาษา ไทย เช่น Verbal substitution

ตัวอย่างการแปล Anaphora จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย คต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการ แปล Anaphora ชนิดต่างๆ ตามการแบ่งชนิดของ ฮัลลiday และฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

1. Reference

1.1 Personal reference

1.1.1 Personal pronouns เช่น

Jack was accused by the newsmen of giving distorted information and being unfriendly to them.

แจ็คโดนนักข่าวกล่าวหาว่าให้ข้อมูลไม่ตรงกับข้อเท็จจริงและ ไม่เป็นมิตร กับพวกนักข่าวด้วย (คัดจาก ศัญฉวี สายบัว, 2540, หน้า 74)

1.1.2 Possessive determiners หรือ Possessive adjectives เช่น

Mary had liked to look at her mother from a distance and she had thought her very pretty....

มารีเคยชอบมองดูคุณแม่ของแม่จากระยะ ไกลๆ และคิดว่าเธอเป็นผู้หญิง ที่สวยมาก (แปลโดยเนื่องน้อย ศรีทธา ใน “ในสวนศรี”, หน้า 15)

1.1.3 Possessive pronouns เช่น

Then suddenly his loving little heart told him that he'd better put both his arms around his mother's neck and kiss her again and again, she keep his soft cheek close to hers.

หัวใจเล็ก ๆ ที่น่ารักของเซดริกบอกแก่ว่าควรโอบแขนกอดคอมารดาเอาไว้จนเธอหลาย ๆ ที แล้วแนบแก้มขึ้นไว้กับแก้มของเธอ (แปล โดยเนื่องน้อย ศรีทรา ใน “ลอร์ดน้อยฟอนเต็ลรอย”, หน้า 4)

1.2 Demonstrative reference เช่น

Could you get the Ridge back up the tallest tower at midnight on Saturday? They can meet you there and take him away while it's still dark.

นายทำอย่างนี้ไ้ไ้ไหม เอาเจ้าหลังเป็นสันนี้ไปที่หอคอยที่สูงที่สุดตอนเที่ยงคืนวันเสาร์ เพื่อน ๆ ของพี่จะ ไปพบนายที่นั่น แล้วพามันไปในความมืด (แปล โดยสุมาลี ใน “แฮรี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์”, หน้า 287)

1.3 Comparative reference เช่น

He seldom argued with his lordly patron – never when his lordly patron's noble leg was inflamed by gout. At such times it was always better to leave him alone.

ทนายความไม่ใคร่จะเคยได้แย้งต่อปากต่อคำกับเจ้านายของเขาบ่อยนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาที่โรคปวดข้อเท้าของท่านกำเริบ ในเวลาเช่นนั้น ใคร ๆ ก็รู้ว่าทางที่ฉลาดคือปล่อยละท่านไว้สักครู่เสีย (แปล โดยเนื่องน้อย ศรีทรา ใน “ลอร์ดน้อยฟอนเต็ลรอย”, หน้า 106)

2. Substitution

2.1 Nominal substitution เช่น

These two packages will be sent to New York via airmail. The larger one contains 5 pocketbooks; the other 3 silk dresses.

ของ 2 ห่อนี้จะส่งไปนิวยอร์กทางอากาศ ในห่อใหญ่มีหนังสือฉบับกระเป๋ 5 เล่ม ส่วนอีกห่อหนึ่งมีเสื้อผ้าไหม 3 ชุด (คัดจาก สัญฉวี สายบัว, 2540, หน้า 75)

2.2 Verbal substitution เช่น

“Did you enjoy the movie last night?” “ Yes, I did.”

“เมื่อคืนหนังสนุกไหม” -- “สนุกซี” (คัดจาก วรณารถ วิมลเฉลา, 2528, หน้า 69)

2.3 Clausal substitution เช่น

“Why, a store like this wouldn’t even be open this afternoon,” Mary said,

“Yes, it is so, too,” Annabel said.

“ชื่อร้านแบบนี้คงไม่เปิดตอนบ่ายอย่างนี้หรอก” มิดจ์พูด

“เปิดซิ” แอนนาเบลพูด (พงษ์ศรี เลขาวัฒนะ และคณะ, 2523, หน้า 86-87)

3. Ellipsis

3.1 Nominal ellipsis เช่น

and in a cabinet were about a hundred little elephants made of ivory. They were of different sizes, and some had their mahouts or palanquins on their backs.

ในตู้ใบหนึ่งมีช้างตัวเล็ก ๆ เกะจากงาช้างขนาดต่าง ๆ กันราวร้อยตัว บางตัวบรรทุกกุบไว้บนหลังด้วย (แปลโดยเนื่องน้อย ศรัทธา ใน “ในสวนศรี”, หน้า 72)

3.2 Verbal ellipsis เช่น

For the adults, lighthearted bantering and games of checkers were encouraged; talk about taxes and checkbooks were not.

พวกผู้ใหญ่ชอบคุยเรื่องเบา ๆ หรือไม่ก็เล่นหมากรุกสอดแต่ไม่ยกเรื่องหนัก ๆ อย่างภาษีและบัญชีธนาคารมาคุยกัน (คัดจาก นิคมสารธรรมสาระ : ภาคสองภาษา ฉบับเดือนมกราคม 2540, หน้า 123)

3.3 Clausal ellipsis เช่น

“I suggest you all go back outside and enjoy the sunshine.” But they didn’t.

“ฉันขอแนะนำให้เธอกลับข้างนอกไปเล่นกลางแจ้งซะเถอะ” พวกเขาไม่ทำตาม (แปลโดย สุมาลี ใน “เสรี พอดเตอร์กับศิลาอาถรรพ์”, หน้า 323)

4. Reiteration

4.1 Repetition เช่น

Always the girls went to walk on Fifth Avenue on their afternoon, for it was the ideal ground for their favorite game. The game could be played anywhere,....

สองสาวไปเดินเล่นที่ถนนสายห้าเสมอตอนบ่ายวันเสาร์ซึ่งเป็นช่วงว่าง เพราะนั่นเป็นทำเลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกีฬาที่เธอโปรด กีฬานี้จะเล่นที่ไหนก็ได้ (คัดจาก พงษ์ศรี เลขาวัฒนะ และคณะ, 2523, หน้า 80-81)

4.2 Synonym หรือ Near- synonym เช่น

With more irrigation it would be possible to grow more crops, but it is not

certain that markets could be found for **the food product**.

ด้วยการชลประทานที่เพิ่มขึ้นก็จะสามารถปลูกพืชได้มากขึ้น แต่การจะหาตลาดให้ขายพืชผลเหล่านี้ได้หรือไม่ยังไม่แน่นอน (คัดจาก พจนีย์ สรรคนุกรณ์, 2529, หน้า 69)

4.3 Superordinate เช่น

Annabel and Midge had been best friends almost from the day tha The girls sat side by side at their desks, they lunched together.

แอนนาเบล และมิจ เป็นเพื่อนรักกันเกือบตั้งแต่วันที่ ... สองสาวนั่งโต๊ะทำงานติดกัน รับประทานอาหารกลางวันด้วยกัน (คัดจาก พงษ์ศรี เลขาวิณะและคณะ, 2523, หน้า 78-79)

4.4 General word เช่น

Jack had some kind of idea that it was all wrong for a car to have a house. I think it was something that he had learned in the Old Country.

แจ็คมีความคิดว่า การที่รถมีบ้านนั้นเป็นสิ่งผิด ผมเชื่อว่าเขาได้ความคิดนี้เมื่อเขาอยู่ที่ประเทศเดิมของเขา (คัดจาก พงษ์ศรี เลขาวิณะ และคณะ, 2523, หน้า 128 – 129)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการแปล Anaphora จากประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยนั้น นักแปลส่วนใหญ่จะไม่แปลโดยใช้กลวิธีการแปลตามความหมายประจำคำของ Anaphora term แต่มักจะใช้กลวิธีการแปลตามความหมายประจำคำของ Antecedent ที่กล่าวมาก่อนหน้าแล้ว และมีการแต่งคำบ้างเพื่อให้ภาษาเป็นธรรมชาติตรงตามฉบับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปล Anaphora

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปล Anaphora นั้นแยกออกเป็นการวิจัยในประเทศและการวิจัยในต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ ชลมาศ ไพราเลิศ (Chonlamas Bhiraless, 1999) ศึกษาวิเคราะห์การแปลบุรุษสรรพนามจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เพื่อสำรวจการแปลบุรุษสรรพนามโดยเน้นการแปลบุรุษสรรพนามในภาคประธานและการแปลคำหรือวลีที่ใช้กล่าวนำ (term of address) และกลวิธีการในการแปลคำสรรพนาม จากเรื่อง โรมิโอและจูเลียตฉบับภาษาอังกฤษของเชกสเปียร์ และฉบับแปลโดยรัชกาลที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ภาษาไทยใช้บุรุษสรรพนามมากกว่าภาษาอังกฤษ และการใช้บุรุษสรรพนามในภาษาไทยมีความซับซ้อนและคลุมเครือ เช่น การใช้ “เรา” ในภาษาไทยเป็นได้ทั้งสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง เอกพจน์และพหูพจน์ การเลือกใช้สรรพนามในภาษาไทยนั้นต้องคำนึงถึงบทบาทหรือสถานภาพทางสังคม ฐานะที่สูงกว่าหรือต่ำกว่า และความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่าง

ผู้พูดและผู้ฟังด้วย บางครั้งในการแปลบุรุษสรรพนามอาจจะหรือเพิ่มข้อความได้เพื่อให้ภาษาไทยเป็นธรรมชาติและเข้าใจง่ายขึ้น กลวิธีการแปลบุรุษสรรพนามจากภาษาอังกฤษเป็นไทยนั้น มีการละคำเรียกผู้พูด และการเพิ่มคำเรียกผู้พูด การเพิ่มคำสามารถเพิ่มได้ทั้งข้างหน้าและข้างหลัง ซึ่งอาจเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศเช่น บาลี สันสกฤตและเขมร นอกจากนี้ยังมีการสลับที่คำด้วย เช่น “daughter Juliet” แปลเป็นภาษาไทยว่า “จูเลียตลูก”

เครือทิพย์ เจียรณย์ (2534) ศึกษาเปรียบเทียบ Subsequent Nominal Reference ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาประเภทของ Subsequent Nominal Reference ที่ปรากฏในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสุ่มตัวอย่างเนื้อหาบางบทในเรื่องจากหนังสือภาษาไทยแปลเป็นภาษาอังกฤษสองเรื่องคือ “ไผ่แดง” (Red Bamboo) และ “ลูกอีสาน” (A Child of the Northeast) และจากหนังสือภาษาอังกฤษแปลเป็นภาษาไทยสองเรื่อง คือ “These Happy Golden Years” (ปีทองอันแสนสุข) และ “Animal Farm” (แอนนิมอล ฟาร์ม) ผลการศึกษาพบว่า ภาษาไทยไม่นิยมการใช้คำสรรพนามมากเท่าในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการอ้างอิงที่ใช้มากที่สุด การแปลคำสรรพนามจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย จึงนิยมใช้การซ้ำคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใช้การซ้ำคำแทนการใช้คำสรรพนามในภาษาไทย ยิ่งไปกว่านั้นในบางครั้งยังพบว่า ในภาษาไทยมีการละคำสรรพนามด้วย

ปรียา อุรัตน (2533) วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลข้อความจากภาษาอังกฤษเป็นไทย ของนิสิตที่เรียนวิชาการแปลอังกฤษเป็นไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยให้นิสิตจำนวน 53 คน แปลบทความภาษาอังกฤษจากเรื่อง Sodium: The Hidden Menace to Your Health เป็นภาษาไทย พบว่า นิสิตยังมีปัญหาในการแปล โดยพบความผิดพลาดในการแปลในเรื่องต่างๆ เช่น ความผิดพลาดในเรื่องการแปลคำต้นธาน คำนามประสม บุรุษสรรพนาม คำนำหน้านามและ Past participle อาจแสดงว่า นิสิตยังไม่มีสมาธิในการแปลเรื่องนี้ดีพอ

งานวิจัยในต่างประเทศ คิม และลี (Kim & Lee, 1983) ทำการศึกษานิดของข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาเกาหลี โดยให้นักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก วิชาเอกวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล ทำการแปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาเกาหลี พบว่า นักศึกษายังขาดความเข้าใจเรื่องไวยากรณ์ ซึ่งพบความผิดพลาดในการแปลคำอ้างอิง โดยเฉพาะในเรื่องการใช้คำสรรพนาม นอกจากนี้ นักศึกษายังขาดความเข้าใจในเรื่องชนิดของคำและหน้าที่ในประโยค สับสนเรื่องหน้าที่ไวยากรณ์ เช่น ประธานและกริยาของประโยค และขาดความเข้าใจเรื่องโครงสร้างทางไวยากรณ์ทั้งหมด

จากการวิจัยข้อผิดพลาดในการแปลที่ผ่านมาโดยเฉพาะการแปลคำสรรพนามพบว่า ยังมีปัญหาในการแปลบุรุษสรรพนาม ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่า ผู้แปลยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องนี้ดีพอ และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปล Anaphora จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยพบว่าทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทยมี Anaphora ชนิดต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน แต่การใช้ก็มีข้อแตกต่างกันบ้าง กล่าวคือ บุรุษ สรรพนามในภาษาไทยมีมากและการใช้ซับซ้อนกว่าการใช้บุรุษสรรพนามในภาษาอังกฤษ แต่ไม่ นิยมใช้มากเท่าภาษาอังกฤษ ในการแปลสรรพนามจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ผู้แปลมักใช้การ ซ้ำคำเดิม หรือการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันแทนการแปลเป็นสรรพนามในภาษาไทย นอก จากนี้บางครั้งผู้แปลยังละสรรพนามด้วย